

પાઠ પાઠ 10

મોંઘવારી

મનન: દાદાજી, પૈસા આપોને
દાદાજી: પહેલાં પપ્પી આપ, પછી આપું.
 (મનન દાદાજીને પપ્પી કરે છે)
મનન: બસ દાદાજી. હવે પાંચ રૂપિયા આપો.
દાદાજી: પાંચ રૂપિયા! આટલા બધા! કેમ જોઈએ છે?
મનન: મારે પતંગ લાવવો છે.
દાદાજી: શું પતંગના પાંચ રૂપિયા થાય છે?
મનન: પાંચ રૂપિયાથી ઓછા પૈસામાં હવે કાંઈજ મળતું નથી.
દાદાજી: બેટા, અમારા વખતમાં તો બે પૈસે પતંગ મળતો હતો. આમ તો બાળકોનાં બધાં રમકડાં સસ્તાં મળતાં હતાં.
મનન: શું વાત કરો છો દાદાજી!
દાદાજી: હા બેટા.
મનન: ત્યારે તો તમે ખૂબ પતંગ ઉડાડતા હશો અને રમતા હશો.
દાદાજી: ના, બેટા. ત્યારે એક પૈસાની પણ ખૂબ જ કિંમત હતી. પગારો પણ ટૂંકા મળતા હતા.
 (મલય અને નિધિ આવે છે)
મલય: દાદાજી, અમને તમારા નાનપણની વાતો કહો ને?
નિધિ: હા દાદાજી, આજે તો તમારી પાસેથી જ વાતો સાંભળવી છે?
દાદાજી: જેમ-જેમ યાદ કરું છું તેમ-તેમ બાળપણની વાતો તાજી થાય છે.

મહંગાઈ

મનન: દાદાજી પૈસે દીજિયે ના.
દાદાજી: પહેલે પ્યાર દો, બાદ મેં દૂંગા.
 (મનન દાદાજી કો પ્યાર દેતા હૈ)
મનન: બસ દાદાજી । અબ પાંચ રુપે દીજિયે ।
દાદાજી: પાંચ રુપે ! ઇતને સારે ! કિસ લિયે ચાહિયે ?
મનન: મુઝે પતંગ લાની હૈ ।
દાદાજી: ક્યા પતંગ કે પાંચ રુપે લગતે હૈં ?
મનન: પાંચ રુપિયે સે કમ પૈસોં મેં અબ કુછ મી નહીં મિલતા ।
દાદાજી: બેટે, હમારે સમય મેં તો દો પૈસે કી પતંગ મિલતી થી । વૈસે તો બચ્ચોં કે સમી ખિલોને સસ્તે મિલતે થે ।
મનન: ક્યા બાત કરતે હો દાદાજી ?
દાદાજી: હાં બેટે ।
મનન: તબ તો આપ બહુત પતંગ ઉડાતે હોંગે ઓર ખેલતે હોંગે ।
દાદાજી: નહીં બેટે! તબ તો એક પૈસે કી મી બહુત કીમત થી । વેતન મી કમ મિલતા થા ।
 (મલય ઓર નિધિ આતે હૈં)
મલય: દાદાજી હમેં આપકે બચપન કી બારેં કહિયે ના!
નિધિ: હાં દાદાજી આજ તો આપ સે હી બારેં સુનની હૈં ।
દાદાજી: મેં જ્યોં-જ્યોં યાદ કરતા હૂં ત્યોં-ત્યોં બચપન કી બારેં તાજા હોતી હૈં ।

मनन: तो कछोने, दादाज.

दादाज: मारा आपुञ्च रोज सवारे इरवा जता हता, मने पण साथे लई जता हता. शियाणामां मारी आ मने बढामनो शीरो भवडावती हती.

मलय: तो, तो बढाम बहु सस्ती मणती हशे.

दादाज: ते समये बढाम त्रण इपिये शेर मणती हती. आजना जेटली मोंड वारी न हती.

मनन: त्यारे तो अ समये बधी वस्तुओ सस्ती हशे, नहीं दादाज.

दादाज: हा, बेटा.

निधि: दादाज आगण कछोने.

दादाज: मारी आ सवारे वहेलां उठती हती अने आंगणामां पाणी छांटीने क्यरो वाणती हती, पछी नाही धोईने पूजा करती हती. हुं पण सवारमां वहेलो उठतो अने आ जोडे मंदिरे जतो हतो.

मलय: दादाज, मने तो वहेलुं उठतुं गमतुं नहीं.

निधि: मलय, तुं दादाजने वात कहेवाडे ने.

दादाज: सवारे मंदिरथी आव्या पछी हुं अभ्यास करवा बेसी जतो. हुं नियमित निशाणे जतो अने समयसर अभ्यास करवा बेसतो हतो. भणवामां हुं होशियार हतो.

मनन: दादाज, तमारा वभतमां शिक्षको आणकोने मारता हता ने?

दादाज: जे भणे नहीं तेने मार पडतो अने जे भणे तेने शाबाशी मणती हती.

मलय: तमने वार्ता कोण कहेतुं हतुं दादाज?

मनन: तो कहिए न दादाजी।

दादाजी: मेरे पिताजी रोज सुबह घूमने जाते थे। मुझे भी साथ ले जाते थे। कभी-कभी मेरी माँ मुझे बादाम का हलवा खिलाती थी।

मलय: फिर तो बादाम बहुत सस्ते में मिलते होंगे।

दादाजी: उस वक्त बादाम तीन रूपए सेर मिलते थे। आज जितनी महँगाई (है, उतनी) नहीं थी।

मनन: तब तो उस वक्त सभी चीजें सस्ती होती होंगी। है न दादाजी?

दादाजी: हाँ, बेटे।

निधि: दादाजी और बताइए न।

दादाजी: मेरी माँ सुबह जल्दी उठती थी। आंगन में पानी छिड़क कर झाड़ु लगाती थी। फिर नहा धोकर पूजा करती थी। मैं भी सुबह जल्दी उठता और माँ के साथ मंदिर जाता था।

मलय: दादाजी, मुझे तो जल्दी उठना पसंद नहीं।

निधि: मलय, दादाजी को बात कहने दे न।

दादाजी: मंदिर से आने के बाद मैं अभ्यास करने बैठता था। मैं नियमित पाठशाला जाता और नियमित अभ्यास कर लेता था। पढ़ने में मैं होशियार था।

मनन: दादाजी ! आप के समय में शिक्षक बच्चों को मारते थे न ?

दादाजी: जो नहीं पढ़ता उसे मार पड़ती और जो पढ़ता उसे शाबाशी मिलती थी।

मलय: तुम्हें कहानी कौन सुनाता था दादाजी?

દાદાજી: મારાં દાદીમા રાત્રે રાજા-રાણીની અને પોતાના અનુભવની વાતો કહેતાં અને શિખામણ પણ આપતાં હતાં. કદી વઢતાં ન હતાં. ચલો જાઓ હવે તમારા પપ્પા આવતા હશે.

મનન: દાદાજી, તમે રજતભાઈના લગ્નમાં જશો?

દાદાજી: હા બેટા, ત્યાં સૌ મારી રાહ જોતા હશે, હું લગ્નમાં આવીશ તેમ મેં કહ્યું છે.

મનન: ત્યાં બધાં સગાં-વહાલાં મળશે. ભાત-ભાતની વાનગી બનાવી હશે.

દાદાજી: આજની મોંઘવારીમાં તો જમણની થાળી પચાસથી ઓછા રૂપિયામાં મળતી નથી.

મનન: રમેશકાકાના દીકરાના લગ્નમાં તો સૌ રૂપિયાની જમવાની થાળી હતી.

દાદાજી: અમારા સમયમાં તો પચાસ રૂપિયે એક તોલો સોનું મળતું હતું. અત્યારે તો પચાસ રૂપિયા જમણની એક થાળીના થાય છે.

મનન: દાદાજી, મોંઘવારી બહુ વધી ગઈ છે, નહીં?

દાદાજી: હા બેટા, આજકાલ તો વાનગીઓની પણ હરિફાઈ ચાલે છે. જેટલી વાનગીઓ વધુ હોય છે તેટલો જમણવાર સારો ગણાય છે. ભોજનની થાળી જેટલી મોંઘી તેટલો જ મોટો ગણે છે.

મનન: અમારા સમયમાં શી પરિસ્થિતિ હશે?

દાદાજી: તમારા સમયમાં જમવાની થાળીના બસો રૂપિયા લાગશે.

મનન: થેલી ભરીને રૂપિયા લઈને ચીજ વસ્તુઓ લેવા જવું પડશે.

દાદાજી: મેરી દાદીમાँ રાત કો રાજા-રાની કી ઓર અપને અનુભવ કી બાતેં કહતીં ઓર સિખા બી દેતી થીં. કમી ડાँટતી નહીં થીં. ચલો, જાઓ અબ આપકે પાપા આતે હોંગે.

મનન: દાદાજી આપ રજત ભૈયા કી શાદી મેં જાઈંગે ?

દાદાજી: હાँ બેટા। વહાँ સબ મેરી રાહ દેખતે હોંગે। મેં શાદી મેં આકુંગા, ઈસા મેંને કહા હૈ।

મનન: વહાँ સબ રિશ્તેદાર મિલેંગે। ભિન્ન-ભિન્ન વ્યંજન બનાવે હોંગે।

દાદાજી: આજ કી મહુંગાઈ મેં તો ભોજન કી થાલી પચ્વાસ-સાઠ રૂપયે સે કમ નહીં મિલતી।

મનન: રમેશ ચાચા કે લડકે કી શાદી મેં તો સૌ રૂપયે કી ભોજન કી થાલી થી।

દાદાજી: હમારે સમય મેં તો પચાસ રૂપે મેં એક તોલા સોના મિલતા થા। અબ પચાસ રૂપે ભોજન કી એક થાલી કે લિવે હોતે હૈં।

મનન: દાદાજી। મહુંગાઈ બહુત બદ્ ગઈ હૈ, ના।

દાદાજી: હાँ બેટે! આજકલ તો વ્યંજનોં કી બી હોડ ચલતી હૈ। જિતને વ્યંજન જ્યાદા હો તો ભોજન-સમારોહ ઉતના હી અચ્છા માના જાતા હૈ। જિસ કે ભોજન કી થાલી જિતની મહુંગી, લોગ ઉસે ઉતના હી બડા માનતે હૈં।

મનન: હમારે સમય મેં કૈસી હાલત હોગી ?

દાદાજી: તુમ્હારે સમય મેં ખાને કી થાલી કે દો સૌ રૂપે લગેંગે।

મનન: થૈલા ભર રૂપે લેકર ચીજેં લેને જાના પડેગા।

દાદાજી: અને હાથમાં ચીજ વસ્તુઓ લઈને આવવું પડશે.

મનન: આ મોંઘવારી ક્યાં જઈ અટકશે દાદાજી?

દાદાજી: એનો જવાબ તો ફક્ત ભગવાન જ આપી શકે છે બેટા. તમે લોકો હવે જાઓ. મારે લગ્નમાં પણ જવાનું છે. તેની તૈયારી કરવી પડશે.

મનન: સારું દાદાજી.

दादाजी: और चीजें हाथ में लेकर आना पड़ेगा।

मनन: यह महँगाई कहाँ जा कर रुकेगी दादा जी?

दादाजी: इसका उत्तर तो केवल भगवान ही दे सकता है बेटे। तुम लोग अब जाओ। मुझे शादी में भी जाना है। उसकी तैयारी करनी होगी।

मनन: ठीक है दादा जी।

शब्दार्थ

ગુજરાતી શબ્દ	हिंदी अर्थ
મોંઘવારી	महँगाई
પૈસા	पैसे
મળતા	मिलता
પતંગ	पतंग
ઉડાડતા	उड़ाने
રમકડાં	खिलौना
કિંમત	कीमत
પગાર	पगार (वेतन)
ટૂંકા/ઓછા	कम
સાંભળવી	सुननी
યાદ	याद/स्मृति
તાજી	ताजा
ફરવા	घूमने
શિયાળામાં	सर्दियों में
બદામ	बादाम
શીરો	हलवा
ખવડાવતાં	खिलाती
આંગણામાં	आँगन में

શેર	સેર (એક તોલ જો અબ ચલન મેં નહીં હૈ)
છાંટી	છિડક કર
કચરો	ઝાડૂ
વહેલું	જલ્દી
ઉઠવું	ઉઠના
નિયમિત	નિયમિત
વખતમાં	સમય મેં/ વક્ત મેં
માર પડતો	માર પડતી
શાબાશી	શાબાશી
વાર્તા	કહાની
રાત્રે	રાત કો
શિખામણ	સીખ
વઢવું	ઢાંટના
લગ્ન	શાદી
આવીશ	આઠુંગા
કહ્યું	કહા
તોલો	તોલા (એક તોલ)
સોનું	સોના (ધાતુ)
હરિફાઈ	હોડ, સ્પર્ધા
જમણવાર	દાવત
મોંઘી	મહુંગી
મોટો	બડા
ગણાય	ગિના જાના
ક્યાંય	કહીં

અભ્યાસ

I નીચે દિે ગુ વાક્યોં કા અભ્યાસ કીજીે I

- 1) પાંચ રૂપિયાથી ઓછામાં કઈ મળતું નથી.
- 2) આજે વાનગીઓની હરિફાઈ ચાલે છે.

- 3) આજની મોંઘવારીમાં તો જમણની થાળી પચાસથી સાઠ રૂપિયા સિવાય મળતી નથી.
2. 1) અમારા વખતમાં તો બે પૈસે પતંગ મળતો હતો.
 2) બદામ ત્રણ રૂપિયે શેર મળતી હતી.
 3) બા નાહી-ઘોઈને રંગોળી પૂરતી હતી.
 4) પગારો પણ ટૂંકા મળતા હતા.
 5) દાદીમા શિખામણ આપતાં પણ વઢતાં નહીં.
3. 1) તમે ખૂબ પતંગ ઉડાડતા હશો.
 2) તો તો બદામ બહુ સસ્તી હશે.
 3) સૌ મારી રાહ જોતાં હશે.
 4) તમારા સમયમાં થાળીના બસો રૂપિયા લાગશે.
 5) હવે તમારા પપ્પા આવતા હશે.
 6) તે મારી રાહ જોતાં હશે.
4. 1) જે ભણે તેને શાબાશી મળતી હતી.
 2) જેમ-જેમ યાદ કરું છું તેમ-તેમ બાળપણની વાત યાદ આવે છે.
 3) જેના ભોજનની થાળી જેટલી મોંઘી એટલો જ એ જમણવાર સારો ગણાય છે.
 4) જે ભણે નહીં તેને માર પડતો.
 5) જેટલી ચોપડીઓ તમે વાંચી હશે તેટલી મેં નથી વાંચી.

II રેખાંકિત શબ્દોં કે સ્થાન પર દિે ગુ શબ્દોં કા પ્રયોગ કર વાક્ય બનાડુ।

- 1) મારા બાપુજી રોજ સવારે ફરવા જતા હતા.
 ચાલવા
 ઉઠી
 ભણાવવા
- 2) મારે એક વાત સાંભળવી છે.
 વાંચવી

કહેવી
બોલવી

III ઉદાહરણ કે અનુસાર વાક્યોં કા પરિવર્તન કીજિણ.

1. ઉદાહરણ: પગારો ટૂંકા મળ્યા.
પગારો ટૂંકા મળતા હતા.
 - 1) મારાં બા સવારે વહેલાં ઉઠ્યાં.
 - 2) નાહી ધોઈને પૂજા કરી.
 - 3) બાએ અભ્યાસ કરવા બેસાડ્યાં.
 - 4) જે ન ભણે તેને માર પડ્યો.
 - 5) દાદીમાએ શિખામણ આપી પણ વઢ્યાં નહીં.
 - 6) તે સમયે પતંગ બે પૈસે મળ્યા.
2. ઉદાહરણ: તમે પતંગ ઉડાડતા હતા.
તમે પતંગ ઉડાડતા હશો.
 - 1) તે વખતે બધી ચીજો સસ્તી હતી.
 - 2) તમારા પપ્પા આવતા હતા.
 - 3) હાથમાં ચીજ વસ્તુઓ લઈને આવતાં હતાં.
 - 4) તો તો બદામ બહુ સસ્તી હતી.
 - 5) તમારા સમયમાં થાળીના સો રૂપિયા પડતા હતા.

IV નીચે દિણ ગણ વાક્યોં કે નિષેઘવાચક રૂપ બનાડણ.

- 1) પતંગના પાંચ રૂપિયા હોય છે.
- 2) જમણની થાળી ત્રીસ રૂપિયામાં મળે છે.
- 3) જે ભણે નહિ તેને શાબાશી મળતી.
- 4) બા વઢતાં.
- 5) આજના જેટલી મોંઘવારી હતી.

V કોષ્ટક મેં દી ગઈ ક્રિયાઓં કે ઉપયુક્ત રૂપોં કા પ્રયોગ કર વાક્ય પૂરા કીજિણ.

- 1) મારે પતંગ છે. (લાવું, લાવવો)

- 2) દાદીમા રાત્રે રાજારાણીની વાતો હતાં. (કહેતો, કહેતાં)
- 3) જે ભણે નહિ તેને માર હતો. (પડવો, પડતો)
- 4) તમને વાર્તા કોણ હતું. (કહેતી, કહેતું)
- 5) હું નિશાળે નિયમિત હતો. (જતાં, જતો)
- 6) તમે લગ્નમાં છો? (જવાનો, જવાની)
- 7) શિક્ષકો બાળકોને હતાં. (મારતી, મારતાં)

VI વાક્યોં મેં રેખાંકિત શબ્દોં કે સ્થાનપર કોષ્ટક મેં દિે ગાે શબ્દોં કે ઉપયુક્ત રૂપોં કા પ્રયોગ કર વાક્ય બનાઝાે ।

- 1) મારે પતંગ લાવવો છે. (તેઓ)
- 2) મારે પૈસા જોઈએ છે. (લે)
- 3) બાપુજી સવારે ફરવા જતા હતા. (દોડવું)
- 4) દાદાજી સવારે વહેલા ઉઠતા હતા. (ફરવું)
- 5) બા અભ્યાસ કરવા બેસાડતાં હતાં. (હું)
- 6) બદામનો શીરો ખવડાવતાં હતાં. (બનાવવું)

VII કોષ્ટક મેં દિે ગાે હિંદી શબ્દોં કે સ્થાન પર ગુજરાતી શબ્દોં કા પ્રયોગ કર વાક્ય પૂરે કીઝિે ।

(જહાં હિંદી ઓર ગુજરાતી સંઝાઓં મેં લિંગ કા ફર્ક હો વહાં ગુજરાતી શબ્દ કે લિંગ કા પ્રયોગ કરના હૈ ।)

- 1) હું નિયમિત નિશાળે (જાતા થા)
- 2) આજે તમારી પાસેથી વાત છે. (સૂનના)
- 3) બા નાહી-ઘોઈને આંગણામાં પાણી (છિડકતી થી)
- 4) હાથમાં ચીજવસ્તુઓ લઈને (આઈંગે)
- 5) અમારા વખતમાં તો બે પૈસે પતંગ (મિલતી થી)
- 6) મોંઘવારી બહુ વધી (ગઈ હૈ)
- 7) મેં મેળામાંથી એક સુંદર (ખિલૌના લિયા)

पढ़िए और समझिए

શિક્ષણ અને કામઘંઘો

આજે આપણા દેશમાં શિક્ષણનું પ્રમાણ વધ્યું છે. શિક્ષણનો વ્યાપ વધ્યો છે. પણ તેનું ઊંડાણ ઘટ્યું છે. પચાસ વર્ષ પહેલાં ભણેલા માણસો ઓછા મળતા હતા. બધાંને કામ મળતું હતું. આજે ભણેલા માણસો બેકાર રખડે છે. વસ્તીનું પ્રમાણ ઝડપથી વધે છે. વીસ વર્ષ પછી અસંખ્ય માણસો નોકરી વગર રખડતા હશે. સરકાર લોકોને સુખી કરવા પ્રયત્ન કરતી હશે. આપણે વસ્તી વધારો અંકુશમાં લાવવો પડશે. તે વગર દેશની પ્રગતિ દેખાશે નહીં.

શब्दार्थ

ગુજરાતી શબ્દ	હિંદી અર્થ
રખડે છે	भटकते हैं
પ્રમાણ	प्रमाण
વ્યાપ	विस्तार
ઊંડાણ	गहराई
ઘટ્યું	घटी है
ભણેલા	शिक्षित
ઓછા	कम
કામઘંઘો	व्यवसाय
બેકાર	बेकार
વસ્તી	आबादी
અસંખ્ય	अनगिनत
વગર	बिना
વીતી ગયેલાં	बीता हुआ
વધારો	वृद्धि
પ્રયત્ન	कोशिश
પ્રગતિ	प्रगति
અંકુશ	नियंत्रण

અભ્યાસ

I નીચે દિે ગણ પ્રશ્નોં કે ઉત્તર ઢીજિે ।

- 1) આલે આપણા ઢેશમાં શું વઢ્યું છે?
- 2) પચાસ વર્ષ પહેલાં કેવા માણસો ઓછા મળતા?
- 3) ઢરેકને શું મળતું હતું?
- 4) આલે ઝડપથી શું વઢે છે?
- 5) વીસ વર્ષ પછી અસંખ્ય લોકો શું કરતા હશે?
- 6) સરકાર શું કરતી હશે?
- 7) આપણે શું અંકુશમાં લાવવું પડશે?

II નીચે દિે ગણ હિંઢી શબ્ઢોં કે સમાનાર્થક ગુજરાતી શબ્ઢ ઢીજિે ।

ફૂફી, તબાઢલા, રિશ્તેઢાર, ફિક્ર, છોટા, ંકાંક, ખબર

III હિંઢી મેં અનુવાઢ કીજિે ।

ગુજરાત અને રાજસ્થાનની સરહઢ પર આવેલું અંબાજી માતાનું મંઢિર ખૂબ જ સુંઢર છે. આ મંઢિર ખૂબ જ પ્રસિઢ્ઢ છે. તેવું જ બીજું ંક મંઢિર પાવાગઢમાં છે. તે મંઢિર મહાકાળી માતાનું છે. આ બંને સ્થળોં કુઢરતી સોંઢર્ય જોવા મળે છે. અત્યારના શહેરી વાતાવરણમાં આવું સોંઢર્ય જોવા મળતું નથી. ઢર્શનાર્થીઓની આ બંને સ્થળોં સતત ભીડ જોવા મળે છે. લાખોની સંખ્યામાં ભક્તો ઢર વર્ષે અહીં ઢર્શન કરવા આવે છે. વર્ષોથી લોકો પગપાળા યાત્રા કરીને અહીં આવે છે અને ગઢ પરના મંઢિરમાં બિરાજમાન માતાનાં ઢર્શન કરે છે. અહીં લોકો ફરવા પણ આવતાં હશે. પાવાગઢનું કુઢરતી સોંઢર્ય અઢ્ભૂત છે. અહીં લીલીછમ વનરાજી જોવા મળે છે. ગઢ પર ચઢતી વખતે ઊંડી ખીણ પણ જોવા મળે છે, પણ માણસ પ્રાકૃતિક સોંઢર્યને નુકશાન કરી રહ્યો છે. તેથી કઢાય આપણી આવનાર પેઢીઓને આવું અઢ્ભૂત સોંઢર્ય જોવા મળશે નહીં. તેમને સિમેન્ટ, કોંકરીટનાં જંગલ જોવા મળશે. પ્લાસ્ટિક અને અન્ય કચરાના ઢગલા જોવા મળશે. આ બધું રોકવા માટે આપણે જાતેજ પ્રયત્નશીલ થવું પડશે.

शब्दार्थ

गुजराती शब्द	हिंदी अर्थ
સરહદ	सरहद
શહેરી	शहर
અત્યારનાં	आजके
પદયાત્રા	पदयात्रा
પહાડ/ગઢ	पहाड़ी
લીલીછમ	हराकच्च, हरी-भरी
વનરાજ	वनराज, रहियाली
ખીણ	खाई
ઢગલો	देर

IV गुजराती में अनुवाद कीजिए।

पुराने समय में आने-पाई के सिक्कों का चलन था। तब एक रुपए के सोलह आने होते थे। एक आने के चार पैसे होते थे। एक पैसे की तीन पाइयाँ मिलती थीं। एक पाई में भी चीजें बिकती थीं। अब रुपए तथा पैसे का जमाना है। एक पैसे में कुछ नहीं मिलता। एक रुपए की कीमत भी कुछ नहीं है। फिर एक पैसे की क्या बात है? ज्यों-ज्यों मंहगाई बढ़ती गई त्यों-त्यों मुद्रा की क्रय शक्ति घटती गई। एक समय था जब बीस रुपये का एक मन गेहूँ मिलता था। आज एक हजार रुपये का क्विंटल अर्थात् चार सौ रुपये मन मिलता है। उस समय सोना पच्चास रुपए तोला था। आज छे हजार रुपये तोला मिलता है।

पहले सादगी का जमाना था। आज तड़क-भड़क का जमाना है। जैसे-जैसे मंहगाई बढ़ गई वैसे-वैसे हमारे खर्चे बढ़ रहे हैं। हमें अपने खर्चे कम करने होंगे।

V पुराने समय में प्रचलित शिक्षा-पद्धति के बारे में गुजराती में एक छोटा सा अनुच्छेद लिखिए।

टिप्पणियाँ

I इस पाठ में गुजराती के आदतसूचक क्रिया वाले वाक्यों का परिचय निम्न कालों में दिया गया है।

1. 1) હું જેમ જેમ યાદ કરું છું તેમ તેમ મેં જ્યો-જ્યો યાદ કરતા હું ત્યો-ત્યો બાળપણની વાતો તાજ થાય છે. बचपन की बातें ताजा होती हैं।

2)	હું રોજ સમાચાર પત્ર વાંચું છું.	मैं रोज समाचार पत्र पढ़ता हूँ।	
3)	પાંચ રૂપિયાથી ઓછા પૈસામાં કંઈ નથી મળતું.	पाँच रुपये से कम पैसे में अब कुछ नहीं मिलता।	
4)	આજની મોંઘવરીમાં તો જમણની થાળી ત્રીસથી ચાલીસ રૂપિયા સિવાય મળતી નથી.	आज की महँगाई में भोजन की थाली तीस से चालीस रुपये सिवा नहीं मिलती।	
2.	1)	બદામ ત્રણ રૂપિયે શેર મળતી ન હતી.	बादाम तीन रुपए सेर नहीं मिलता था।
	2)	ત્યારે દૂધ પ્લાસ્ટિકની થેલીમાં નહોતું મળતું.	तब दूध प्लास्टिक की थैली में नहीं मिलता था।
	3)	બા લેસન કરવા બેસાડતાં હતાં.	माँ अभ्यास करने बिठाती थी।
	4)	નાહાઈ ધોઈને આંગણામાં પાણી છાંટતાં હતાં.	नहा-धोकर आँगन में पानी छिड़कती थी।
3.	1)	તમે ખૂબ પતંગ ઉડાડતા હશે.	आप बहुत पतंग उड़ाते होंगे।
	2)	તે વખતે બધી ચીજો સસ્તી હશે.	उस समय सभी चीजें सस्ती होंगी।
	3)	થેલી ભરી રૂપિયા લઈને ચીજ-વસ્તુઓ લેવા જવું પડતું હશે.	थेला भर रुपये ले कर चीजें लेने जाना पड़ता होगा।

उपर्युक्त (1.) विभाग के वाक्य वर्तमान काल की आदत सूचक क्रियाओं के हैं। हिंदी की ही तरह सामान्य वर्तमानकाल की क्रिया ही गुजराती में भी वर्तमान काल की आदत सूचक होती है।

उपर्युक्त (2.) विभाग के वाक्य भूतकाल की आदतसूचक क्रियाओं के हैं। भूतकाल की आदत सूचक क्रिया बनाने के लिए मूल क्रिया के साथ 'तो' (तो), 'ती' (ती), 'तुं' (तुं), 'ता' (ता) और अंत में योजक क्रिया 'छे' (छे) के भूतकालिक रूप 'हतो' (हतो), 'हती' (हती), 'हतुं' (हतुं) जोड़े जाते हैं।

ऊपर दिए (3.) विभाग के वाक्य भविष्यत्काल की आदतसूचक क्रिया बनाने के लिए मूल क्रिया के साथ 'ता' (ता), 'ती' (ती), 'तु' (तु) और अंत में सहायक क्रिया 'छे' (छे) के भविष्यत्कालिक रूप 'हशे' (हशे), 'हशे' (हशे), 'होईश' (होईश) जोड़े जाते हैं।

- ॥
- 1) आंचे तमारी पासेथी वात सांभलवी छे. आज आप से बात सुननी है।
 - 2) मारे पतंग लाववी छे. मुझे पतंग लानी है।

उपर्युक्त वाक्यों की क्रियाएँ हिंदी की तरह अनिवार्यता तथा इच्छा का बोध कराती हैं।

संज्ञार्थक कृदंत के साथ योजक क्रिया 'छे' (छे) के विविधरूप जोड़कर इस प्रकार की क्रियाएँ बनती हैं।